HELLEPOORT

HELLEPOORT

Michiel Lamers

Schrijver: Michiel Lamers
Coverontwerp: Michiel Lamers
ISBN: 9789403882505
© Michiel Lamers

1

‘Wat is ze prachtig,’ zegt Emma. ‘Ze wil dat we haar met ons liefdevolle gezinnetje gaan bewonen. Voel je dat dan niet, Tom?’ Ze slaat haar armen om mijn middel en kijkt me liefdevol aan. Ik voel haar zwangere buik tegen mij aan. ‘Als het dan toch een vrouwelijk huis moet zijn, vind ik het meer een rimpelige oude vrouw die wel wat make-up kan gebruiken.’ Ze glimlacht. Ondanks dat we vaak van mening verschillen, hou ik zielsveel van Emma. Ze ziet in alles en iedereen het positieve. Zelfs in mijn met zwarte humor doordrenkte karakter en dat al twaalf jaar lang. Dit huis is een bouwval, daar kan ik niet omheen, maar ik denk dat het na een flinke renovatie best een *lekker ding* zou kunnen worden.

Deze huizensituatie doet mij denken aan de keer dat Emma mij had overgehaald om een katje te nemen. Een collega van haar woonde op een boerderij en haar kat had een nestje gekregen. De moeder was doodgereden en de kittens moesten zo snel mogelijk een onderkomen krijgen. Toen Emma thuiskwam, straalde ze. Ze opende haar handen tot een kommetje en een verfrommelde haarbal keek mij aan. Nou, tenminste met één oog. Het andere oog zat dichtgeplakt met viezigheid. Ik bekeek het beestje eens goed en zag dat één pootje toch minstens een paar centimeter korter was dan de andere drie en nog krom was ook. Zijn rug was gebocheld. Zijn vacht was bruin met zwart en op zijn neus zat een plukje wit haar. Als een manke zeerover liep ze over tafel. ‘Is het geen schatje?’ zei Emma met een zielig stemmetje terwijl ze haar lippen tuitte en het beestje weer in haar handen nam. ‘Haar moeder is overleden, daarom moest ze weg. Ze was de zieligste van allemaal. Ik moest haar wel nemen.’ Nu tien jaar later is Jinx er nog steeds. Dankzij de nachtvoedingen met pipetjes melk denkt Jinx volgens mij dat ze een mens is.

Wel een mens met flink wat overgewicht en mijn stoïcijnse uitstraling. Met Jinx kwam het goed en met dit huis zal het dus ook goed komen.

We lopen de tuin in die wordt omringd door een gietijzeren sierhekwerk. Roestig, maar charmant. Over het knarsende grindpad lopen we hand in hand richting de voordeur. Het huis torent boven ons uit en ik weet niet of ik het nu imposant of dreigend vind overkomen. Het witte pleisterwerk, overwoekerd met klimop, geeft het huis een landelijke uitstraling. De ramen zijn wat klein naar mijn smaak en het puntdak met het kleine dakkapelletje geeft het huis iets sprookjesachtigs. Het prachtige glas-in-loodraam in de voordeur is helaas op meerdere plekken gebarsten. Achter het huis bevindt zich een bosrijke omgeving met grove dennenbomen, rododendronstruiken en grote beuken. Het bos ziet eruit alsof het ooit een park geweest is en juist die vervallen blik naar het verleden geeft de omgeving hier iets griezeligs. ‘Ik vertrouw het hier niet,’ zeg ik. ‘Het voelt alsof Leatherface elk moment met een kettingzaag vanuit de bossen kan opduiken.’ ‘Doe normaal. Zeker weer één van die gore horrorfilms van je?’ Emma draait met haar ogen en drukt op de deurbel waarbij ze toch een kleine glimlach niet kan onderdrukken. De liefde voor enge films is één van de liefdes die we helaas niet delen, dus vind ik het lief van haar dat ze mijn slechte grap niet in complete stilte laat sterven. De deur gaat open en een makelaar in pak stelt zich aan ons voor. Na een kort praatje geeft hij ons alle tijd om het huis van top tot teen te bekijken. Ik maak aantekeningen van wat er aan het huis moet gebeuren en doe mijn best om door het gedateerde interieur heen te kijken. Emma maakt ondertussen wilde plannen. Het souterrain trekt me al bijna over de streep. Het is een geweldige ruimte voor een *mancave*. Ik zie mezelf al zitten met mijn gitaar, platenspeler en een glas whisky.

‘Wat een geweldige locatie is dit,’ zegt Emma. ‘Er staan vast veel bezichtigingen gepland.’ De makelaar perst zijn gezicht in een uitdrukking die wat weg heeft van een meelevende blik. ‘De bewoner is helaas overleden. De familie wil daarom snel van het huis af. Jullie zijn de eerste kijkers en als jullie de vraagprijs bieden, zal de familie akkoord gaan.’ Mijn pokerface maakt plaats voor een verbaasde blik. Het huis spreekt mij ineens veel meer aan en deze financiële meevaller geeft ons alle ruimte voor een grote renovatie met niet alleen make-up, maar een face-lift en siliconenborsten erbij.

Twee maanden later bevalt Emma van ons eerste kind, als je Jinx niet meerekent natuurlijk. Ik ben nog nooit zo trots op mijn Emma geweest als op die dag. Haar vocabulaire aan scheldwoorden tijdens de bevalling verbaasde me wel. De beruchte scène uit *The Exorcist* was er niks bij en ik moet zeggen dat ik mij sindsdien elke dag gelukkig prijs dat ik geen vrouw ben.

Kort daarna kregen we de sleutel en betrok het kersverse gezin Van Dam haar eerste koopwoning. Emma is nog niet helemaal hersteld van de bevalling. We hebben daarom besloten al het behang te laten zitten en er gewoon overheen te schilderen. Alleen het behang in het souterrain hebben we niet geschilderd. De schitterende gouden Art Deco bloemen op de groene achtergrond scheppen de perfecte sfeer voor mijn *mancave* annex werkkamer. De familie van de vorige bewoner woont ver weg. Ze hebben ons via de makelaar laten weten dat er nog wat dozen op zolder staan die ze graag op een later moment willen ophalen. Wat ons betreft, is dat voor nu geen probleem. Het huis is groot genoeg.

2

‘Emma! Heb jij mijn sleutels gezien?’ Ik voel in mijn broekzakken. ‘Kijk eens in de broek die je gisteren aan had.’ Ik vis mijn broek uit de wasmand. Bingo. Klaar om te gaan. In de keuken leunt Emma op het houten aanrechtblad. Ze kijkt naar buiten. Ik ga achter haar staan en sluit mijn armen om haar heen. ‘Wat een geweldige tuin hebben we toch. Ik waan me elke dag in Zweden,’ zegt ze. ‘Happy wife. Happy life,’ zeg ik en kus haar in haar nek. ‘Ga jij vanmiddag nog even langs de bouwmarkt? Er moeten nog steeds nieuwe cilinders in de buitensloten. Dat geeft me toch een veiliger gevoel.’ ‘Zal ik doen.’ Boven klinkt gehuil. ‘Ik ga naar Max,’ zegt Emma terwijl ze naar boven wijst. ‘Hij zal wel honger hebben na weer een onrustige nacht. Hopelijk is dit sprongetje snel voorbij. Ik trek die korte nachten niet lang meer.’

‘Frank zegt dat de eerste zes maanden het zwaarst zijn. Daarna is er alleen nog maar zonneschijn.’ Emma kijkt me chagrijnig aan. ‘Inmiddels zijn het al acht maanden hoor. Alsof Frank er trouwens wat vanaf weet. Frank is alleen goed in het verwékken van kinderen. Hij heeft volgens mij net zoveel kinderen als exen.’ Buiten klinkt een claxon. ‘Ik zal het aan hem doorgeven.’ Ik geef haar een laatste kus, pak mijn jas en loop de voordeur uit.

Aan de weg staat een klassieke witte Kever met ronkende motor te wachten. De begroeting van mijn beste vriend is zoals gewoonlijk hartelijk. ‘Aan je wallen te zien, heb je weer een slechte nacht gehad.’ Zonder een antwoord te verwachten zet hij de Kever in z’n één en trekt overdreven hard op. Frank is nogal een vrije geest. We kennen elkaar van de kunstacademie. Een opleiding waar Frank zich als een vis in het water voelde, terwijl ik die periode als een lijdensweg heb ervaren. Frank is na de kunstacademie kunstenaar geworden,

terwijl ik mij altijd meer thuis voelde in de grafische wereld. Naast zijn carrière als kunstenaar werkt Frank als freelance docent beeldende vorming in het basisonderwijs. Hij herkent zichzelf vooral in de leerlingen met gedragsproblemen. Hij weet met zijn methode kinderen écht te bereiken.

Kunst is lijden, Tom, zei een kunstdocent mij eens. Misschien heb ik in mijn leven niet genoeg geleden om een goede kunstenaar te kunnen zijn. Tenzij ik mijn tijd op de kunstacademie mag meetellen, maar ik denk niet dat de beste man dat bedoelde. Met een alcoholistische vader en een moeder die het niet zo nauw nam met monogamie is lijden Frank met de paplepel ingegoten. Tijdens een avondje stappen eindigden we een keer in een rokerige bar. Frank vertelde mij toen hoe hij aan het litteken komt dat zijn linker wenkbrauw in tweeën verdeelt. Het was zo'n sporadische dag dat zijn vader nuchter was. Dit had echter niks te maken met het feit dat Frank die dag zijn zesde verjaardag vierde. Franks vader was namelijk nooit vrijwillig nuchter. Met trillende handen en bloeddoorlopen ogen vertrok hij met een lege plastic tas naar de winkel voor een boodschap. De winkel was een slijterij en de boodschap was een doos goedkope wodka. De hoge piep en de tekst *saldo niet toereikend* hadden zijn vader in blinde paniek terug naar huis gedreven. Daar reageerde hij zich af op het eerste dat hem voor ogen kwam. Op zijn zesde verjaardag werd Frank wakker op de intensive care. Zonder vader of moeder aan zijn bed. Twee weken later werd hij ontslagen uit het ziekenhuis en begon zijn nieuwe leven bij een liefdevol pleeggezin dat probeerde een gebroken kind weer in elkaar te zetten. Eerst tijdelijk, maar nadat zijn ouders uit de ouderlijke macht werden ontzet werd dit zijn nieuwe thuis.
'Ik heb vrijdag een bloedmooie vrouw ontmoet, Tom.' Hij kijkt me aan met een triomfantelijke lach. Ik maak mijn blik los van zijn litteken. 'Ik liep in het winkelcentrum en ze stond achter de toonbank bij een kledingwinkel. Dus ik

stapte op haar af en zei *'weet je wel dat jij een ontzettend mooie kop hebt?'* ' 'En? Werkt zo'n openingszin?' Ik probeer mijn lachen in te houden. 'Jazeker. Ik gaf haar m'n kaartje en diezelfde avond belde ze al. Toevallig vond ze mijn kop met bijpassend litteken net zo mooi als ik die van haar. Maar helaas zaten bij haar de littekens aan de binnenkant, als je begrijpt wat ik bedoel. Maar daar kwam ik pas na de seks achter, jammer genoeg. Ik denk niet dat het een blijvertje is. Ik heb genoeg aan mijn eigen problemen.'

We rijden inmiddels op de A28 richting Zwolle. De korte nachten met Max beginnen me aardig op te breken en als Frank me ergens heen rijdt, val ik regelmatig in slaap. Alle wijze raad en goed bedoelde tips van de wereld kunnen je niet voorbereiden op het ouderschap. Emma is nog steeds aan het herstellen en haar lontje is net zo kort als dat van mij. 'Hoe is het met Emma en de kleine?' vraagt Frank. 'Het gaat geweldig met ze,' lieg ik. 'Max is het mooiste wat me ooit is overkomen en Emma is een fantastische moeder.' Frank kijkt me even aan. 'Wat een gelul. Aan je korte antwoord te horen gaat het gewoon zwaar kut met jullie. Maar dat hoort erbij. De eerste negen maanden zijn nu eenmaal verschrikkelijk lastig. Je hebt ineens de verantwoordelijkheid over een kind. Een kind! Dat is wel even wat anders dan een dwerghamster of een goudvis.' Ik kijk hem verveeld aan. 'Eerder zei je nog dat de eerste zes maanden zwaar zijn. Nu zijn het er ineens al negen. Maar hoe weet jij eigenlijk dat de eerste negen maanden het zwaarst zijn als je na een week al vertrokken was?' Frank schudt zijn hoofd. 'Niet zo cynisch. Ik was gewoon slecht voorbereid bij de eerste. Voor mijn tweede dochter ben ik een jaar een echte vader geweest tot mijn tweede vrouw mij zat was.' Franks gezicht ontspant zich. 'Met Nova spreek ik elke maand af. Ze is al zestien en de enige dame die mij accepteert zoals ik ben. Trouwens ook de enige dame waarvan ik ooit écht gehouden heb. Gelukkig stimuleert haar moeder het

contact. Ze vindt dat elk kind een vader nodig heeft en daar ben ik haar dankbaar voor.' Er valt een korte stilte. 'Heb je nooit spijt van je eerste relatie en hoe je het toen hebt aangepakt?' Ons gesprek is een serieuze kant opgegaan. Iets dat bij ons een zeldzaamheid is. 'Je moet geen spijt hebben van je fouten, maar er zeker wel van leren. De grootste reden dat ik vluchtte, was de angst net zo'n monster te worden als mijn eigen vader. Een kind zonder vader is altijd nog beter af dan een kind dat is opgevoed door een monster. Tenminste, dat dacht ik toen. Nova heeft mij laten zien dat ik totaal niet op hem lijk.' Na zo'n openbaring besluit ik ook open kaart te spelen. 'Max is geweldig, maar de nachten zijn veel te kort. Emma heeft geen energie en is vaak emotioneel. Elk moment dat Max huilt, slingert ze de melkfabriek er weer uit. Geen ritme. Geen regelmaat. Als ik het met haar probeer te bespreken, zegt ze dat het voelt als falen als ze stopt met borstvoeding. Als we flesvoeding zouden geven, zou alles een stuk relaxter zijn. Ik voel me aan de zijlijn staan. Het is alleen moeder en kind. Vader mag van een afstandje toekijken.' Misschien overdrijf ik, maar dit is zoals ik het voel. Het is fijn om mijn hart te kunnen luchten. Al vraag ik mij af of Frank de juiste persoon is om dit mee te bespreken. 'Na tien maanden wordt het makkelijker. Neem dat maar van mij aan.' Hoeveel maanden het ook zullen zijn, hopelijk heeft Frank ongeveer gelijk en is er licht aan het einde van de tunnel.

We rijden Zwolle in en slaan af richting het centrum. Even later komen we aan bij Kunstruimte Het Langhuis. De expositie- en werkruimte is gevestigd in een prachtig monumentaal pand. De grove muren met balken creëren een prachtig contrast met de hedendaagse kunst die er hangt. We lopen de houten trap op naar de eerste verdieping. De houten vloer kraakt onder onze voeten terwijl we de schilderijen die er hangen in ons opnemen.

3

‘Waar kijken we naar, Frank?’

Ik word blij van mooie beelden die je meteen vertellen waar het op staat. Een kunstenaar schiet in mijn ogen zijn doel voorbij als mensen moeten raden naar de betekenis van zijn of haar werk. Frank geniet juist van de vrije interpretatie die een kunstenaar de beschouwer biedt. De doorbraak van Frank als kunstenaar komt steeds dichterbij. Zijn werk hangt in verschillende galeries, maar financieel onafhankelijk heeft het hem nog niet gemaakt. Vandaar zijn werk als docent. ‘Laat het even op je inwerken, Tom. Niet zo ongeduldig.’ Het schilderij waar we voor staan, lijkt compleet abstract, maar een poging wagen kan geen kwaad.

‘Het heet *Vurige liefde*, dus het zal wel vuur in de vorm van een hart zijn.’ Frank grinnikt. ‘Jij bekijkt het veel te letterlijk. Als een vormgever. Je moet het voelen. Wat is de intentie van de kunstenaar? Wat wil hij je vertellen?’ Ik verbaas me telkens weer over de twee gezichten van Frank. Zodra het over kunst gaat wordt hij serieus en verdwijnt de clown plots in zijn caravan. ‘Je voelt de liefde van de kunstenaar voor zijn onderwerp door zijn manier van schilderen. De subtiele toetsen waarmee hij het doek bijna streelt. Alsof hij zijn grote liefde streelt. Grove toetsen zouden dit werk geen recht doen en juist agressie tonen. Het kleurgebruik is expressief en staat voor zijn passie voor zijn onderwerp, maar de toets blijft zacht en liefdevol.’ Ik waag een nieuwe poging. ‘Dat hart. Zouden dat ook de mooi gevormde billen van een vrouw kunnen zijn?’ Frank draait zijn hoofd naar mij toe en even lijkt het of hij trots op me is. ‘Kijk. Hier komt Freud dus om de hoek kijken. Desondanks een dappere poging. Beter dan je vorige in ieder geval.’ Hij draait zijn hoofd schuin en neemt het schilderij nog een tijdje in zich op. ‘Verrek, Tom! Ik denk dat je gelijk hebt. Ik kan het in ieder geval niet meer anders zien. Best een

lekker kontje.' Een klein dutje in zijn caravan en de clown is weer wakker. Toch geniet ik van onze maandelijkse uitstapjes. We wisselen museumtrips af met bezoekjes aan de kleinere galeries en daarmee ook de kleinere kunstenaars. Het geeft mij inspiratie voor veel van mijn grafische werk en illustraties. Ik kijk naar de signatuur op het schilderij. 'Jan Bundel,' mompel ik. 'Deze kunstenaar komt uit Nunspeet.' Ik draai me geschrokken om. De galeriehouder is achter ons komen staan en mengt zich in ons gesprek. 'Jans vader, grootvader en overgrootvader waren ook kunstenaars. Zijn overgrootvader Frans Bundel kwam in 1890 vanuit Amsterdam naar Nunspeet om daar de natuur te vereeuwigen.' Ik zie lichte irritatie bij Frank door dit ongevraagde pleidooi. 'Door de opkomende industrie trokken kunstenaars vanuit de drukke stad naar de ongerepte natuur op de Veluwe en vormden in plaatsen als Nunspeet en Elspeet zogenaamde kunstenaarskolonies. Mensen wilden graag een stukje natuur in hun woning hebben hangen. Het werk van Frans verkocht goed. Met zulke genen moet je als achterkleinzoon ook wel een goede schilder zijn, toch?'

'En zijn vader en opa dan?' vraagt Frank. 'Waren die ook een beetje succesvol of ging het langzaam bergafwaarts met de familie Doedel en toont dit schilderij hun ondergang?' Ik bespeur geen enkele irritatie bij de galeriehouder.

'Jans opa was even succesvol als Frans en was ook een landschapsschilder. Zijn vader Peter behoorde tot de hyperrealisten en was op weg zijn naam te vestigen tussen die van Frans Clement, Jurjen de Haan en andere grote Nederlandse hyperrealisten. Maar zoals bij vele geniale geesten ligt depressie op de loer. Hij heeft helaas te vroeg zijn eigen leven genomen.' De man kan mooi vertellen en ik moet zeggen dat ik hem interessanter vind dan het schilderij waar we voor staan. Frank vervolgt het gesprek terwijl hij naar het schilderij wijst. 'Dan is deze Jan qua stijl een compleet andere weg in

geslagen.' De man knikt. 'Dat klopt. Een goede weg als je het mij vraagt. Nu een schilderij van hem kopen zou een goede investering zijn. Helaas is hij kortgeleden overleden. Zoals bij zoveel kunstenaars komt de roem pas na de dood.' Frank en ik wisselen een blik en ik twijfel of de man hem zo ver heeft gekregen het schilderij te kopen. Dan kijkt hij naar het prijskaartje dat bij het schilderij hangt. 'Linkse uitstraling, rechtse prijzen, meneer. Bedankt voor uw ongevraagde mening. Ik moet zeggen dat ik nog nooit zo'n commerciële galeriehouder heb ontmoet en dat u me bijna een schilderij had verkocht. Maar mijn vriend en ik gaan ons geld liever uitgeven aan een lekker koud biertje.' Ik wil me verontschuldigen voor Franks botte gedrag, maar besluit het niet te doen. Ik groet de man gehaast en bedank hem voor zijn tijd terwijl ik Frank achternaloop. Het feit dat Jan Bundel succes had, lijkt Frank te irriteren. Misschien omdat voor Jan Bundel de erkenning pas na zijn dood is gekomen en anderen nu pronken met zijn veren. Ik besluit het onderwerp te laten rusten en houd mijn gedachten voor mijzelf. Het zou de sfeer wel eens kunnen verpesten.

We lopen over de Blijmarkt en stappen een café binnen. Frank bestelt gelijk aan de bar. We zoeken een tafeltje achterin. Vanuit mijn ooghoek zie ik de serveerster aankomen met onze biertjes. Ze zet ze neer en ik bedank haar met een glimlach. Frank bedankt haar met een knipoog. 'Hoe zit het met je werk? Kom je momenteel op leuke scholen?' Franks gezicht klaart op. 'Nu je er over begint. Ik ben gevraagd om voor vast in het speciaal onderwijs te komen werken. Het zijn kinderen met gedragsstoornissen. De Champions League van het Voortgezet Speciaal Onderwijs. Pittige doelgroep dus. Ik twijfel of het wat voor me is. Maar het verdient goed en het scheelt me heel wat netwerken en administratieve werkzaamheden, wat me meer tijd geeft om te schilderen.' Ik denk even na over wat hij zegt. 'Je kunt het in ieder geval een kans geven. Je

bedrijfje loopt niet weg. Ik denk dat je er met zulke kinderen snel achter bent of het wel of niet wat voor je is.' Zijn gezicht klaart op. 'Zo zie ik het ook. Ik moet zeggen dat ik op scholen ook vaak de bijzondere kinderen aantrek. Ze lijken te voelen dat ik ze begrijp. Maar een klas vol?'

'Ga je ervaringen opschrijven. Dat helpt je om situaties sneller los te laten. Misschien levert het zelfs wel inspiratie op voor je kunst.' Frank lijkt er even over na te denken en kijkt me dan aan met twinkelende ogen. 'Als een soort dagboek? Is dat niet iets voor meisjes? Zo'n boek met een paard op de voorkant en een hangslotje?' Ik schud lachend mijn hoofd. 'Geef het een kans. Als je het niet probeert, zul je het nooit weten.' De serveerster komt weer langs en brengt onze borrelplank. 'Verrek je nek niet, Frank. Vind je haar aantrekkelijk?' Terwijl ze wegloopt kijkt Frank haar na. 'Best wel. Het lijken de billen van dat schilderij wel.' Ik lach. 'Dus je vindt het toch een mooi schilderij?'

Vrijdag, 17 juni

De zon. Het is een bedrieglijke sfeermaker. De zonnestralen en de blauwe lucht leggen een vriendelijk filter over het oude gebouw. De paarse rododendronstruiken verbloemen de pijn en het verdriet. Een zwart wit filter zou meer recht hebben gedaan aan de sfeer die hier heerst. Er zijn foto's van dit gebouw. Korrelig. Zwart wit. Foto's uit de tijd dat het een sanatorium was. Bleke, overbelichte gezichten. Holle ogen van patiënten, op bedden naar balkons gereden, herstellende van tuberculose in de gezonde buitenlucht van de Veluwse bossen. Probeer je zo'n oude foto eens voor te stellen en je hebt de sfeer hier te pakken. Inmiddels is dit gebouw geen plek meer voor de lichamelijk beschadigde mens. Het is nu een plek voor geestelijk beschadigde kinderen. Kinderen die zijn verwaarloosd, mishandeld of misbruikt door de mensen die ze blindelings vertrouwden. Een onwerkelijke werkelijkheid, gecreëerd door hun opvoeders. Een valse start. Voor sommigen zelfs een dubbele valse start. Gediskwalificeerd van een normaal en gelukkig leven. Zo beschadigd dat er vaak geen weg terug is naar herstel. Hoe kan het dat mensen die hier werken zo vrolijk doen? Is het een masker dat ze dragen? Een vriendelijk gezicht dat uitstraalt dat alles goed komt? Maar alles komt niet goed. Niet hier. Ik voel mij moedeloos, verdrietig en leeg. Is dit een wereld waarin ik wil werken? Zo ja, dan zal ik mijn eigen demonen onder ogen moeten komen. Mijn schilderijen worden niet genoeg verkocht. Een doorbraak komt dichterbij, maar dat gevoel heb ik al meer dan een jaar. Hier werken geeft mij een vast inkomen. Hopelijk geeft die financiële rust mij de inspiratie om net dat laatste stapje te kunnen zetten. Tegelijkertijd besef ik dat deze baan honderd procent inzet van mij vraagt en dus een boel tijd zal opslokken die ik niet voor mijn kunst kan gebruiken. Zoveel vragen malen in mijn kop. Maakt mijn eigen verleden mij kwetsbaar in dit werk of maakt het

mij juist een ervaringsdeskundige? Kan ik deze doelgroep aan? Ik moet stoppen mezelf te pijnigen met zoveel vragen. Ik heb tien dagen om alles op een rijtje te krijgen. Maar die tijd zal te kort zijn om een veilige muur om mij heen te metselen. Ik droom weer veel de laatste tijd. Dromen waardoor ik moe en verward wakker word. Eenmaal wakker verdwijnen de dromen als zand door een zandloper waardoor ik niet de kans krijg ze op te schrijven. Alleen de sfeer blijft hangen. Het maakt dat ik mij depressief voel. In de maanden voordat mijn vader overleed, droomde ik ook veel. Heftige dromen die meer weg hadden van nachtmerries. Na die periode heb ik nooit meer gedroomd. Tot nu. Ik probeer afleiding te zoeken in mijn kunst, maar mijn schilderijen zijn de laatste tijd zo duister dat geen enkele galerie er iets commercieels in zal kunnen ontdekken.

4

‘Was het gezellig?’ Emma kust me en geeft Max aan mij. Hij lacht naar me met zijn grappige hoofdje en mooie ogen. De ogen van zijn moeder. Hij wordt een knappe kerel. Dat kan niet anders.

‘We hebben gelachen zoals altijd en Frank heeft me wat lesjes geleerd over het kijken naar kunst. Nu ik erover nadenk, heb ik hém een lesje geleerd.’ We staan in de keuken en de pannen staan op het vuur.

‘Frank heeft een nieuwe baan. Tenminste als hij hem aanneemt. Speciaal onderwijs.’

Emma fronst. ‘Pittige doelgroep als je het mij vraagt. Om welke school gaat het? Hier in de buurt?’

Ik denk even na en besef me dat ik haar het antwoord schuldig moet blijven. ’Geen idee. Dom zeg. Ik ben het helemaal vergeten te vragen.’

Emma schudt haar hoofd. ‘Je bent de hele middag samen op pad geweest. Frank heeft waarschijnlijk een nieuwe baan en jij vergeet te vragen waar dat is? Waar praten jullie mannen over dat wel belangrijk genoeg is?’ Ik denk even na op zoek naar een goed antwoord. ‘Vrouwenbillen. Heel belangrijk.’ Ik kijk haar serieus aan en vervolgens barsten we beiden in lachen uit. Max krijst vrolijk mee.

Na het eten breng ik Max naar bed. Ik doe hem een schone luier om en trek hem een nieuw rompertje aan. We gaan zitten in de stoel en ik lees hem voor. Zijn blauwe ogen, zijn kleine vingertjes, zijn zachte haartjes die ruiken naar Zwitsal. Ik wil even beseffen dat hij er is en hoe bijzonder dat voelt. Vader worden maakt je zachter. Scènes uit films die ik vroeger lachend en achteloos keek, leggen nu een knoop in mijn maag. Vooral scènes waarin kinderen wat overkomt, vind ik tegenwoordig lastig om naar te kijken. Het ouderschap maakt je kwetsbaar, maar ook rijker. Ik heb lang getwijfeld of ik vader wilde

worden. Uit angst. De angst dat mijn kind wat kan overkomen en ik daaraan onderdoor ga. Nu is hij hier en is al die twijfel weg. Ik leg Max in zijn ledikantje en stop hem lekker in. Terwijl ik kijk hoe zijn ogen langzaam dichtzakken, denk ik aan Frank. Had hij toen hij zo oud was als Max ook zulke momenten met zijn ouders? Een verdrietige gedachte.
Ik sluip de kamer van Max uit en loop de trap af naar de woonkamer.

'Hopelijk slaapt Max vannacht beter. Ik lees net dat Max in één van de langste sprongetjes zit. Dat maakt hem onrustig. Over een paar dagen slaapt hij waarschijnlijk beter en zou hij plotseling allerlei nieuwe dingen moeten kunnen.'
'Fijn dat het in ieder geval een reden heeft. Ik ga nog even beneden aan het werk. Morgen moet ik de illustraties voor Herman af hebben. Ik denk dat ik om een uurtje of elf klaar ben.' Emma gaapt. 'Misschien lig ik dan al wel in bed. We moeten weer eens gezellig een film kijken. Even een avondje samen op de bank. *The Hangover* zouden we nog samen zien. Dan weet ik meteen hoe jouw vrijgezellenfeest er uit heeft gezien.' Ze geeft me een knipoog terwijl ik met een glimlach terugdenk aan mijn vrijgezellenfeest. Als Frank wat organiseert, doet hij het goed. Las Vegas was geweldig. Gelukkig dat er geen beelden van zijn.

Herman heeft een coachingbedrijf en gebruikt illustraties in zijn presentaties om zijn woorden te versterken. Die illustraties maak ik. Volgende week heeft hij een presentatie waarin het gaat om de verschillende rollen die mensen, bewust of onbewust, aannemen binnen een bedrijf. Die verschillende rollen maak ik visueel voor hem. Inmiddels ben ik bezig met de laatste tekening: *Kritisch*. Een donkergrijs mannetje dat met een bedenkelijke blik naar iets wijst. Het poppetje doet me denken aan een serieuze museumbezoeker die kritisch een schilderij in zich opneemt. Eigenlijk lijkt het mannetje wel wat

op mij zoals ik vanmiddag wanhopig probeerde betekenis aan het schilderij te geven. Ik moet lachen. Weer heeft een uitstapje met Frank me blijkbaar geïnspireerd.

Klaar. Ik leg mijn tekenpen neer en zet mijn tablet uit. Ik pak een mooi whiskyglas en een goede fles uit mijn drankkabinet. Met mijn gitaar plof ik neer in mijn luie stoel. Het is een elektrische *Tanglewood Black Beauty* met drie *pickups.* Mijn trots. Ik plug de kabel in de versterker en zet deze aan. Door het lage plafond is het geluid hier geweldig, maar omdat het al laat is doe ik de koptelefoon op. Ik ben een slechte gitarist met maar een paar basisakkoorden in mijn repertoire, maar toch geniet ik van het pingelen en uitproberen. Ik pak een D-mineur en sla de snaren aan. Ik draai aan de versterker en zet de *distortion* wat hoger. Ik geniet van de rauwe klanken. Terwijl ik mij in een vol stadion met hysterisch publiek waan, neem ik een slok whisky en hang heerlijk achterover in mijn luie stoel. Het vloeibare goud brandt in mijn keel en voldaan geniet ik van dit moment.

Maandag, 22 augustus

Mijn vader leerde mij dat de tijd tussen de bliksem en de donder je vertelt hoe ver de donder weg is. Een zekere voorspelbaarheid voor iets onvoorspelbaars. Dit werd een ironische metafoor doordat juist hij mij dit leerde. Mijn vaders humeur was de bliksem. Zijn rake klappen de donder. Ik leerde mijn vader steeds beter lezen naarmate ik ouder werd. Net als het tellen nadat de bliksem is geweest.

Ik leerde mijzelf om me op het goede moment uit de voeten te maken. De klappen waren onderdeel geworden van mijn opvoeding. Eenzelfde opvoeding als ieder ander dacht ik toen nog. Ik wist echter wel dat ik die klappen liever niet kreeg als ik de keuze zou hebben. Daarom begon ik met het voorspellen van mijn vaders buien. Het heeft ervoor gezorgd dat ik mensen goed aanvoel. Ik scan mensen en pas mij aan. Ik heb geleerd dat ik dat doe om mij veilig te voelen en conflicten te vermijden.

Maar sommige mensen zijn niet te voorspellen. Vandaag, op mijn eerste dag leerde ik die les. Het onweer kwam en ik zat er middenin. Een meisje ging door het lint tijdens een activiteit met boetseerklei. Het vochtige materiaal bracht een trauma van vroeger misbruik terug naar de oppervlakte. Pure oerkrachten kwamen bij haar naar boven. Een fixatie was noodzakelijk. Er is hier geen ruimte om te ontspannen. Er wordt constant scherpte verwacht. De onheilspellende sfeer van naderend onweer hangt hier in de lucht.

Vannacht had ik een droom. Een meisje met slordig rood haar prikte spelden in een meisje met lang blond haar. Beiden hadden geen gezicht. Spelden met zwarte knopjes staken uit de bleke huid van het blonde meisje. Tientallen collega's stonden er lachend omheen met grote tranende ogen en hun mondhoeken helemaal opgetrokken tot aan hun jukbeenderen. Met grote

pupillen staarden ze naar wat er zich afspeelde tussen de twee meisjes. Ik schreeuwde naar het rode meisje dat ze moest stoppen. Dit moedigde haar juist aan om sneller en harder te prikken. Als een bezetene ging ze tekeer. Plots stopte ze. Met een felle beweging strekte ze beide armen. De spelden vielen op de grond. Rode puntjes verschenen op de blanke huid van het blonde meisje. De puntjes werden groter en veranderden in kleine stroompjes bloed. Haar huid begon te verschrompelen en ik zag hoe ze als een ballon leegliep totdat ze verfrommeld op de grond bleef liggen in een plas bloed. Ik wekte mijzelf met een schreeuw. Het was pas vier uur.

5

Het is weekend en Emma en ik hebben het plan opgevat om in de tuin te werken. De zon schijnt tussen de grote dennenbomen door en verwarmt mijn gezicht. Vandaag staat het verwijderen van een paar coniferen op mijn lijstje. Emma is naar een tuincentrum om wat plantjes te halen. Ze heeft Max meegenomen zodat ik ongestoord kan doorwerken. Ik rust even uit terwijl het zweet langs mijn rug in riviertjes naar beneden stroomt.

Ik staar naar het huis in de verte en bedenk me dat we binnenkort maar eens moeten kennismaken met onze nieuwe buren. Ik zie iemand in de tuin staan. Ik kan hem amper zien door de afstand, maar het is onmiskenbaar een persoon. Een goed moment om kennis te maken. Terwijl de dennenappels en droge takjes onder mijn voeten kraken, loop ik tussen de bomen door richting het huis van de buren. Het valt mij op dat de man roerloos op zijn plek blijft staan. 'Hallo! Buurman?' Dan zie ik het. Het is een standbeeld. Het mos ligt als een groene jas over zijn schouders. Het steen is aangetast door de invloeden van wind en regen. Het gezicht is donkerder dan het haar, dat vermengd is met het wit van vogelpoep. Terwijl ik dichterbij kom, doemen er meer standbeelden op. Een levensgroot Mariabeeld geeft me een zuinige glimlach. Het staat naast een geribbelde zuil met een kapiteel in de Korinthische stijl. Overal om mij heen zie ik beelden waardoor ik het gevoel heb op een Franse begraafplaats rond te lopen. Wat me opvalt, is dat er minstens twintig engelen staan. 'Sint Valentinus.' Ik schrik op. Voor mij staat een man. Hij heft zijn handen verontschuldigend alsof hij zich overgeeft. Hij heeft vriendelijke, grote ogen. Een bos zwarte krullen waar het grijs al doorheen komt, siert zijn rimpelige gezicht. Hij heeft een brede neus en reusachtige handen die aardig uit verhouding zijn aangezien de man zelf amper de één meter tachtig aantikt.

‘Ik wilde u niet laten schrikken.’ De man laat zijn armen zakken en steekt dan een hand uit om zich voor te stellen.
‘Jo de Heer.’ Ik schud zijn hand.
‘Ik ben Tom van Dam. U liet me schrikken.’ De man kijkt me aan en lacht.
‘Er loopt hier normaal gesproken niemand, dus ik moet eerlijk zeggen dat ik ook even schrok toen ik u tussen mijn standbeelden zag staan.’
‘Ik ben uw nieuwe buurman. Tenminste, ik neem aan dat u hier woont?’
‘Ik woon hier inderdaad. Mijn vrouw en ik zijn hier in 1974 komen wonen. Ons huis is ooit gebouwd als dienstwoning voor de onderhoudsvakman van het sanatorium dat hier ooit stond. Dit stuk bos was vroeger landgoed Erica.’
Ik kijk om me heen. ‘Deze beelden. Maakt u ze zelf? Ze zijn levensecht.’
De man kijkt trots van beeld naar beeld en doet zijn armen op zijn rug terwijl hij zijn toch al brede borst vooruit steekt. ‘Dank u. Toen mijn vrouw overleed, ben ik begonnen met beeldhouwen. In het begin leek het natuurlijk nergens op en was het meer een manier om me af te reageren. Als je niet bezig bent om iets moois te creëren, is beeldhouwen namelijk een heerlijke manier om je frustraties kwijt te raken. Tegenwoordig ben ik er aardig bedreven in al zeg ik het zelf.’
Hij buigt zich naar me toe alsof hij me een geheim toevertrouwt.
‘Ik heb eerlijk gezegd een stuk van het bos ingepikt en er mijn beeldentuin van gemaakt. Ik kon mijn beelden op een bepaald moment niet meer kwijt. Zolang de gemeente er niks van zegt...’ De man geeft me een ondeugende knipoog en kijkt naar het beeld van de man met de mijter. ‘Dit is Sint Valentinus, een martelaar en de heilige waar Valentijnsdag zijn naam aan dankt.’
‘U heeft talent. Vind u het leuk als ik binnenkort met mijn vrouw langskom voor een kop koffie? Ze zal uw beelden prachtig vinden.’

‘Dat lijkt me erg gezellig. Ik krijg niet vaak bezoek. En zeg maar Jo. Dat praat wat makkelijker.’

6

Terwijl ik in de badkamer het zweet van mijn lijf was, hoor ik de auto aankomen over het knerpende grind. Ik trek snel een schoon shirt aan en hoor het vrolijke gebrabbel van Max al halverwege de voordeur. Ik open de deur en Emma kijkt me vrolijk aan terwijl Max gebiologeerd de blauwe lucht aan het onderzoeken is.

‘Hoi schat, een beetje op kunnen schieten?’

‘Het is een flinke klus. Die wortels zijn net staalkabels en ik heb even een gesprekje gehad met onze nieuwe buurman. Aardige vent. Hij heet Jo en is een geweldige beeldhouwer. Hij vroeg of we binnenkort even op de koffie komen. Leuk toch?’

‘Heel leuk! Ik ben erg benieuwd. Is hij een beetje van onze leeftijd?’

‘Ik denk rond de vijfenzestig. Hij zal op het randje van zijn pensioen zitten. Dus ongeveer even oud als ik me voel,’ zeg ik terwijl ik over mijn pijnlijke rug wrijf. Terwijl Emma de kofferbak opent en Max in de Maxi Cosi naar binnen brengt, loop ik met twee plastic trays met plantjes naar de achtertuin.

Het is inmiddels half twee. Zittend aan de ronde keukentafel snuif ik de geur op van verse koffie gemengd met de boslucht die door de openslaande tuindeuren naar binnen zweeft.

‘Heb je lekker geslapen vannacht? Je lag aardig te snurken toen ik bij je kwam liggen.’ Emma kijkt op met een gefronste wenkbrauw. ‘Jij kunt er anders ook wat van, Tom van Dam. Ik werd wakker van je koude adem in mijn nek. Dat ik geen stijve nek heb, mag je een wonder noemen.’ Ze trekt een vies gezicht.

‘En die scheten. Wat eet jij?’

Ik kijk haar schuldbewust aan.

‘Hé, lief zijn. Waarom heb je me niet gevraagd of ik me wilde omdraaien?’

‘Dat heb ik ook gedaan en daarna heb ik heerlijk geslapen. Wat was je trouwens snel klaar met je illustraties. Het was nog niet eens half tien.’
Ik kijk haar verbaasd aan.
‘Ik lag er pas om half twaalf in. Na de illustraties heb ik nog een tijdje gitaar gespeeld. Je zult het vast gedroomd hebben.’
Emma kijkt me geïrriteerd aan.
‘Die zwavellucht heb ik echt niet gedroomd hoor en als dat wel zo was, was het eerder een nachtmerrie. Verder weet ik best het verschil tussen een briesje wind en iemands ademhaling. Het was half tien. Ik heb het op mijn wekker gezien.’
Ik weet niet wat ik moet zeggen. Als Emma zeker weet dat ze gelijk heeft, kan ze fel uit de hoek komen. Ga ik deze strijd aan, dan weet ik zeker dat we ruzie krijgen.
‘Heel vreemd. Misschien stond de klok in mijn werkkamer verkeerd,’ zeg ik terwijl ik mij herinner dat ik voordat ik ging slapen op mijn telefoon heb gekeken. Het was half twaalf. Dat weet ik zeker. Emma heeft het gedroomd. Ik besluit een ander onderwerp aan te snijden.
‘Hoe laat komt Ruby je vanavond ophalen?’ Emma’s blik ontspant.
‘Om zeven uur. Ik heb zo’n zin om eindelijk weer eens uit te gaan. Als kersverse moeder voel ik me soms zo’n oud wijf. Heerlijk om er even tussenuit te gaan en me weer jong te voelen.’
Emma en Ruby kennen elkaar al sinds de kleuterschool. Toen ik verkering kreeg met Emma kreeg ik Ruby er gratis bij. Ik heb best aan haar moeten wennen. Ruby is nogal spiritueel terwijl ik juist de nuchterheid zelf ben. Tegenwoordig kunnen we goed met elkaar opschieten. Ze heeft een hart van goud en laat dat hart ook nog eens op haar tong liggen. Ze is eigenlijk een vrouwelijke versie van Frank. Ik lach in mezelf bij die gedachte en zie het

voor me. Frank met een grote bos zwarte krullen. Eigenlijk zijn ze net broer en zus.
Ik ben blij dat Emma zich heeft laten overhalen door Ruby. Ze heeft dit nodig. Even loskomen van het moederschap.
Ik hoor wat gemompel uit de babyfoon komen. Emma zucht.
'Nu al wakker. Die heeft amper een half uur geslapen. Ik had zo gehoopt om even mijn handen vrij te hebben in de tuin.' Ze is gefrustreerd en die emotie zie ik de laatste tijd te veel.
'Ik haal Max wel uit bed,' zeg ik. 'Dan ga ik een stukje met hem wandelen. Dan kun jij lekker in de tuin aan de gang.'
'Lief van je. Sorry dat ik zo chagrijnig doe. Ik heb veel zin in vanavond, maar ik vind het lastig om Max alleen te laten.'
Ik leg een arm om haar heen.
'Hij is niet alleen. Ik ben er. Gooi al je frustraties eruit bij Ruby en ga gewoon genieten. Een kind heeft niks aan een doodvermoeide moeder. Vanavond ga jij ontspannen zodat de vrolijke Emma terugkomt.'
Ze begint te huilen.
'Je bent zo lief, Tom. Bedankt dat je zo'n geduld met me hebt.' Ze kijkt me aan, alsof ze twijfelt over wat ze wil gaan zeggen.
'Ik denk dat ik toch heb gedroomd vannacht.'
Ze zegt het om lief te doen, maar ik hoor aan de lichte aarzeling in haar stem dat ze zichzelf niet gelooft. Ik speel het spel mee. 'Dat weet ik wel zeker. Ik laat namelijk nooit scheten onder de dekens.'
Ik steek twee vingers in de lucht alsof ik een eed afleg. Emma lacht door haar tranen heen en geeft me nog een kus. 'Ik hou van je, Tom.' Ik geef haar een knuffel en loop de trap op waarbij ik bijna mijn nek breek over Jinx die net de trap af komt hobbelen. 'Aan de kant, dikke haarbal.'

Het is een half uur lopen naar het station. De weg loopt langs het spoor en is lang en saai. Gelukkig lopen we in de schaduw van de bosrand. Na tien minuten doemt de uitkijktoren bij het transferium op. Ik stop en kijk in de kinderwagen. ‘Zin in een avontuur, Max?’

Max kijkt me aan met zijn grote blauwe ogen en glimlacht.

‘Hopelijk heb je geen hoogtevrees, kereltje.’

Ik klik de bandjes los, til hem uit de kinderwagen en met Max in mijn armen beklim ik de brede wenteltrap. Eenmaal boven geniet ik van het fenomenale uitzicht. Bos zover je kunt kijken. Ik kijk naar het station en zie de trein naar Utrecht stoppen. Verder weg ligt de lange winkelstraat die leidt naar het centrum. Ik kijk of ik ons huis kan vinden en probeer de afstand naar het marktplein in te schatten. Alleen het huis van Jo is op korte loopafstand.

Hierboven besef ik me pas goed hoe afgezonderd ons huis eigenlijk ligt.

7

‘Hé, knapperd! Dat ziet er burgerlijk uit.’ Ik schrik op uit mijn gedachten en kijk verbaasd naar de dame die naast me is komen fietsen. Een vrouw met zwarte krullen en een donkere zonnebril kijkt me lachend aan. Dan schuift ze de zonnebril naar het puntje van haar neus.
‘Ruby! Je bent er al.’
‘Heb je het warm, Tom? Je ziet er aardig verhit uit.’ Ze lacht.
‘Tja. Het leven van een kersverse vader gaat niet over rozen.’
‘Zolang zijn luier nog naar roosjes ruikt valt jouw leven best mee. Ik zie je zo, Tom. Zet ‘em op, Max.’
Ik zwaai haar na terwijl ze naar ons huis fietst.

Tien minuten later zijn Max en ik weer terug. Emma en Ruby staan in de tuin te kletsen.
‘We zijn er weer.’ Ruby geeft me een knuffel.
‘Ik heb hier altijd het gevoel alsof ik op vakantie ben. Die rust. Heerlijk. Mag ik écht niet bij jullie komen wonen?’
Ze kijkt Emma en mij met knipperende ogen en een zielige blik aan.
‘We kunnen wel een tent ergens in het bos voor je opzetten. Tussen de creepy standbeelden van onze buurman.’
Ze kijkt Max aan.
‘Die vader van jou is harteloos, jochie. Zo kil als een standbeeld. Hopelijk lijk je meer op je moeder.’
Emma lacht.
‘De poeplucht van zijn luiers komt in ieder geval meer overeen met de geur van zijn vader.’
Ik kijk Ruby aan. ‘En dan noem je mij harteloos.’

‘Ik ga douchen en schone kleren aantrekken. Ik douche Max gelijk wel, dan kan hij vanavond zo zijn bed in.’
Emma en Ruby beginnen te gelijk te gniffelen.
‘Hè! Hè! Hij snapt de hint eindelijk,’ zeggen ze in koor.
Ik loop hoofdschuddend de trap op terwijl Emma en Ruby dubbel liggen van het lachen. ‘Jullie gaan écht te veel met elkaar om.’

Max en ik komen fris en fruitig beneden, maar de sfeer lijkt omgeslagen. Emma en Ruby zitten op de bank. Ruby houdt met een serieuze blik Emma’s handen vast terwijl ze praten. Ik leg Max in de box en kijk van Ruby naar Emma.
‘Heb ik iets gemist?’ Ruby laat Emma geschrokken los. Ze hadden me niet aan horen komen.
‘Niets bijzonders Tom. Je weet dat Ruby hoogsensitief is. Ik vertelde haar over vannacht en dat ik dacht dat je al in bed lag.’
Ik wacht tot ze verder vertelt, maar ze blijft stil.
‘En? Ik had het idee dat jullie het over iets ernstigs hadden. Misschien moeten jullie het hele verhaal vertellen.’
Ze kijken elkaar aan en Ruby knikt zachtjes alsof ze Emma toestemming geeft.
‘Je weet dat ik je normaal niet lastigval met dit soort dingen omdat ik weet dat je er niks van wilt weten, Tom.’
Ze haalt diep adem.
‘Als je gelijk hebt over vannacht dan heb ik er gewoon geen verklaring voor. Beelden kun je dromen, Tom. Geuren niet. Je ademhaling. Die zwavellucht. Ik vertelde Ruby erover.’ Ruby vult haar aan.
‘We waren net op jullie slaapkamer. Het voelt niet goed daar.’
Ik kijk van Emma naar Ruby en van Ruby weer naar Emma.

‘Ik ben jullie kwijt. Waar hebben jullie het over?’ Er valt een stilte. Ruby kijkt alsof ze zich voorbereidt om iets verschrikkelijks te zeggen. Ik schrik ervan en wacht ongeduldig af.
‘Die zwavellucht, de geur van rotte eieren. In de geestenwereld staat deze geur voor slechte entiteiten, *demons* en zelfs de Duivel.’
Ik laat de woorden op mij inwerken en begin dan te grinniken.
‘Eerst ruik ik naar de poepluiers van Max en nu ruik ik ineens naar de Duivel? Snappen jullie wel hoe kwetsend dit overkomt? Oké, ik heb jullie door. Goede grap. Doe nu maar weer normaal.’
Ze blijven me serieus aanstaren.
‘Het is niet jouw geur, Tom. Het is de geur van iets anders. We waren in jullie slaapkamer toen je aan het douchen was. Ik denk niet dat jij het was vannacht. Ik denk dat er iets anders in jullie slaapkamer was.’
Emma heeft me ooit verteld dat Ruby geesten en engelen kan zien. Niet iets waar ik in geloof en ik zou haar dan ook voor gek verklaren als ze er tegen mij over zou beginnen. In al die jaren dat we elkaar kennen, heeft Ruby het dan ook nooit over die hocus pocus gehad. Misschien dat daarom een akelig gevoel mij bekruipt.
‘Iets anders? In onze slaapkamer? Laat me nadenken. Een andere man? Lag er een andere man in mijn bed vannacht?’ Niemand lacht. Ruby kijkt me nog steeds met die serieuze blik aan. Geïrriteerd verheft ze haar stem.
‘Iéts anders, Tom. Niet iémand anders. Hou op met je grapjes. Er is vannacht een entiteit bij Emma geweest en zoals Emma de geur omschrijft, heeft die geen goede bedoelingen.’
‘Kom op, Ruby! Hoe kun je dit nou zeggen? Je jaagt Emma de stuipen op het lijf met zo’n spookverhaal. Wij wónen hier. Je vertelt ons iets waar we niks mee kunnen. Stel dát het waar is, wat moeten we hier dan mee? Emma is al zo angstig sinds Max geboren is. Dit helpt haar niet. Dit helpt óns niet.’ Ik ben